

Aan:
Mevrouw Keller (PvdD)

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

DATUM	8 september 2020	DOMEIN	LLO
NUMMER	821443D4	CONTACTPERSOON	Roland Zoer
UW BRIEF VAN	24 juli 2020	DOORKIESNUMMER	06-11713932
UW NUMMER	8213A917	E-MAILADRES	roland.zoer@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	1	ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen gesteld door mevrouw Keller van de PvdD betreffende kap bomen Broekhuizerlaan Leersum

Geachte mevrouw Keller,

Hierbij beantwoorden wij de door u gestelde schriftelijke vragen ex. art. 47 RvO betreffende de voorgenomen kap van bomen aan de Broekhuizerlaan in Leersum.

Toelichting door de PvdD:

Op 16 juni 2020 verscheen in het AD het artikel "Deze monumentale bomenrij dreigt te verdwijnen, maar is dat nou echt nodig?"¹.

In het artikel wordt een bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug aangevraagde kapvergunning voor de kap van in totaal zo'n duizend, waaronder monumentale, bomen aan de Broekhuizerlaan te Leersum ter discussie gesteld.

De PvdD heeft de volgende vragen:

1. Bent u bekend met de geplande bomenkap aan de Broekhuizerlaan in Leersum?

Antwoord:

Ja, daar zij wij mee bekend.

In het artikel staat dat "Chantal Broekhuis, verantwoordelijk wethouder voor de bomen, zegt dat de gemeente en de provincie steeds zijn betrokken bij de voorgenomen bomenkap".

2. Kunt u aangeven op welke wijze de provincie is betrokken bij de voorgenomen bomenkap?

Antwoord:

Vanuit de provincie wordt geadviseerd in het kader van de Erfgoedwet: wijzigen rijksmonument buiten de bebouwde kom. In 2016 is een bijdrage uit het Parelfonds toegezegd voor herstel (restauratie) Broekhuizerlaan, met de opschortende werking dat een omgevingsvergunning is verleend. Daarnaast is de provincie bevoegd gezag in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

¹ <https://www.ad.nl/utrecht/deze-monumentale-bomenrij-dreigt-te-verdwijnen-maar-is-dat-nou-echt-nodig~ab87a7e4/>

3. Is voor de kap een ontheffing nodig in het kader van de Wet natuurbescherming en zo ja, is deze ontheffing aangevraagd?

Antwoord:

Ja, voor de voorgenomen activiteit is een ontheffing Wnb soortbescherming noodzakelijk. Deze aanvraag is op 10 oktober 2019 ingediend, en deze procedure is nog niet afgerond. Wij wachten op aanvullende (ecologische) gegevens van de initiatiefnemer.

4. Valt het gebied waar de bomenkap is gepland onder een van de categorieën van artikel 4.6 van de Beleidsregels natuur en landschap Provincie Utrecht? Zo ja, is GS voornemens een kapverbod in te stellen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Er is op 10 oktober 2019 een melding in het kader van de Wnb, onderdeel Houtopstanden, ingediend bij de provincie Utrecht, waarna wij geen kapverbod hebben opgelegd. Het opleggen van een kapverbod betreft een middel dat alleen in gevallen wordt toegepast die voldoen aan één of meer van de voorwaarden zoals opgenomen in artikel 4.6 van de Beleidsregels Natuur en Landschap provincie Utrecht 2017 (hierna: Bnl). Dit betreft houtopstanden in oude boskemen, bosreservaten, A-locaties, cultuurhistorisch waardevolle oude bossen, aaneengesloten oppervlaktes groter dan 3 hectare of waardevolle landschapselementen. Deze melding hebben wij geaccepteerd en geen kapverbod opgelegd. Wel is nadrukkelijk aan de initiatiefnemer gecommuniceerd (in de ontvangstbevestiging van de kapmelding) dat de bomen niet gekapt mochten worden, zolang de ontheffing Wnb soortbescherming niet is afgegeven.

Wanneer wij een kapverbod opleggen, moeten wij motiveren waarom wij dat doen. In dit geval zouden dat de bijzondere cultuurhistorische waarden kunnen zijn. Echter, op 10 oktober 2019 was door de provincie nog geen advies aan de gemeente afgegeven inzake cultuurhistorie. Inmiddels is dat wel gebeurd: vanuit cultuurhistorie zijn wij van mening dat het rooien en opnieuw inplanten van de huidige laan een wijziging van het huidige monumentale beeld betekent en een verlies aan historisch materiaal. Het steeds verder in verval raken van de laan door uitval van bomen betekent echter ook een aantasting van het statige beeld en van de structuur van de laan. Door de laan in drie fasen te wijzigen (met 6 jaar tussenpozen) wordt de verandering uitgespreid in de tijd en blijven voorlopig delen behouden.

In het artikel wordt gesproken over zieke bomen.

5. Betreft dit alle duizend bomen die op de planning staan gekapt te worden? Zo nee, bent u met onze fractie van mening dat het kappen van gezonde bomen zeer onwenselijk is, en dat met de huidige klimaat problematiek het kappen van gezonde waaronder monumentale bomen moet worden voorkomen?

Antwoord:

Wij hebben van de initiatiefnemer geen inzicht gekregen over het percentage zieke bomen bij de beoordeling van de kapmelding. Voor Wnb Houtopstanden dienen wij te toetsen aan artikel 4.6 van de BNL, wat wij gedaan hebben.

Het betreft nu fase 1 van de drie fasen waarin het project is opgedeeld. Het gaat in deze fase om 321 bomen die gekapt gaan worden. Er komen er in ieder geval 413 voor terug.

Toelichting door de PvdD:

In een vervolg artikel dat op 2 juli 2020 in het AD verscheen "Beuken in Broekhuizerlaan in Leersum nog honderd jaar mee? Wat een onzin.", stelt bosbouwer Gerard Koopmans van Bosgroep Midden Nederland, (die tevens het plangebied onder handen zal gaan nemen in opdracht van de landeigenaren). "De bomen gaan nog maar een jaar of tien, hoogstens vijftien, mee."² Daarentegen stelt boomchirurg Jørn Copijn in hetzelfde artikel dat de bomen nog wel honderd jaar zouden meegaan en dat de kap dus volstrekt onnodig is.

6. Is er ook een onafhankelijk ecologisch onderzoeksbureau betrokken bij het plangebied, en is door dit ecologisch onderzoeksbureau de nut en noodzaak voor de kap van duizend, waaronder monumentale bomen, aangetoond? En is daarbij rekening gehouden met de eventuele aanwezigheid van (beschermd) diersoorten die in het plangebied leven?

² <https://www.ad.nl/utrecht/beuken-in-broekhuizerlaan-in-leersum-nog-honderd-jaar-mee-wat-een-onzin~acaa30c4/>

Antwoord:

Ja, in het kader van de Wnb soortbescherming is een onafhankelijk ecologisch adviesbureau betrokken. Het gaat hierbij om (aanvullend) onderzoek naar beschermde soorten die van de laan afhankelijk zijn (denk hierbij aan foerageerroutes of vaste rust- en verblijfplaatsen). Wat betreft nut en noodzaak van de kap verwijzen wij naar het antwoord op vraag 9, waar wij ingaan op de alternatievenafweging. Overigens is door de gemeente Utrechtse Heuvelrug aanvullend onderzoek laten doen naar de technische staat van de bomen en de toekomstverwachting van de laan (Jellema 2017, zie bijlage 1 bij deze beantwoording; UHR-advies herstel Broekhuizerlaan).

In het vervolg artikel van 2 juli 2020 wordt een aantal van 313 te willen kappen bomen genoemd.

7. Om hoeveel bomen gaat het in totaal, om 313 of eerder 1000 bomen en hoeveel van deze bomen zijn daadwerkelijk onherstelbaar ziek?

Antwoord:

De totale ruimtelijke ingreep betreft 3 fases (in totaal circa 1000 bomen), waarvan alleen de eerste fase gemeld is in het kader van Wnb Houtopstanden met een omvang van 321 bomen.

8. Klopt het dat vanuit het Fonds Erfgoedparels van de Provincie Utrecht geld beschikbaar wordt gesteld voor de grootschalige kap rond de Broekhuizerlaan te Leersum? Zo ja, hoeveel?

Antwoord:

Het gaat om € 65.000,- vanuit het Fonds Erfgoedparels. € 40.000,- (beschikking 2016) plus € 25.000,- aanvullende subsidie 2020, bestemd voor het herstel/restauratie van de Broekhuizerlaan, onderdeel van het rijksmonument historische buitenplaats Broekhuizen. De subsidie geldt onder de opschortende voorwaarde dat een omgevingsvergunning is verleend.

9. Bent u met ons eens dat een minder rigoureuze alternatief, bijvoorbeeld een flinke snoei onderhoudsbeurt, waarbij in ieder geval gezonde bomen gespaard kunnen blijven en waarbij het onderkomen van (beschermde) diersoorten blijft behouden, veruit de voorkeur geniet?

Antwoord:

Bij het beoordelen van een aanvraag in het kader van de Wnb zijn wij gebonden aan het wettelijk kader. Een onderdeel van de Wnb soortbescherming is de alternatievenafweging. Het is aan de initiatiefnemer om te onderbouwen waarom de bomen gekapt moeten worden, en waarom snoeien geen optie is, wat wij vervolgens meenemen in onze besluitvorming.

10. Bent u bereid in overleg met de gemeente Utrechtse Heuvelrug de grootschalige kap aan de Broekhuizerlaan in Leersum te ontraden en te wijzen op minder rigoureuze alternatieven?

Antwoord:

Vanuit cultuurhistorie is veel overleg gevoerd de afgelopen jaren met de eigenaren, de gemeente en alle adviseurs op het gebied van cultuurhistorie (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, MooiSticht en de Provincie Utrecht). Er is een advies vanuit cultuurhistorie van de Provincie naar de gemeente (bevoegd gezag qua vergunning verlening wijzigen rijksmonument) uitgaan waarin gemotiveerd wordt aangegeven dat wordt ingestemd het rooien van de bomen in de eerste fase en het terugplanten van nieuwe bomen tussen de oude plantgaten, mits gekozen zal gaan worden voor het terugplanten van beuken (en niet winterlinden zoals nu wordt voorgesteld). Dit advies is als bijlage aan deze beantwoording toegevoegd. Vanuit de Wnb zal de alternatievenafweging onderdeel uitmaken van de besluitvorming soortbescherming.

11. Klopt het dat de monumentale beuken langs de Broekhuizerlaan de status van "nationaal beschermde monumenten" dragen? Zo ja, op welke bescherming kunnen deze nationaal beschermde monumentale bomen rekenen en van wie?

Antwoord:

De Broekhuizerlaan is een beukenlaan, aangeplant in de tweede helft van de 18e eeuw. Het is een oprijlaan en belangrijke zichtas van de buitenplaats Broekhuizen in Leersum. De laan is in het bezit van verschillende eigenaren. De beukenlaan is als onderdeel van de buitenplaats Broekhuizen aangewezen als Rijksmonument. (<https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/522864>). Bij de huidige plannen gaat het om het wijzigen van een rijksmonument. Voor het verlenen van een vergunning hiervoor is de gemeente bevoegd gezag. De Provincie Utrecht (en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en MooiSticht) hebben een adviserende rol aan de gemeente. Vanuit de Erfgoedwet is er de eis dat de monumentale waarden van het rijksmonument niet mogen worden geschaad. In het advies vanuit de provincie moet dan ook antwoord worden gegeven op de vraag of de voorgestelde ontwikkelingen een aantasting vormen van de monumentale waarden of niet. In het advies hebben wij geconcludeerd dat (met inachtneming van het advies) de cultuurhistorische waarden niet onevenredig zullen worden geschaad.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Postbus 200
3940 AE Doorn

DATUM	24 juli 2020	TEAM	Cultuur, Erfgoed & Recreatie
NUMMER	821378B0	REFERENTIE	Wietske Dubelaar
UW BRIEF VAN	26 juni 2020	DOORKIESNUMMER	030-2589111
UW NUMMER		E-MAILADRES	Wietske.Dubelaar@provincie-Utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Advies over herstel Broekhuizerlaan

Geacht College,

Op 26 juni 2020 ontvingen wij uw verzoek om te adviseren over de voorgenomen wijziging van de Broekhuizerlaan in Leersum. Ons wordt advies gevraagd in het kader van het wijzigen van een rijksmonument gelegen buiten de bebouwde kom. Het betreft het herstel van de laan door het rooien en herplanten van de bestaande beuken. Het plan bestaat uit drie fasen. Op dit moment ligt fase 1 voor ter advisering. Dit betreft het gedeelte van de laan vanaf de rotonde bij Darthuizen tot aan het witte hek bij de kruising met de Middelweg. En het betreft het oude gedeelte van het Kromme Laantje langs de Broekhuizerlaan.

Historische waarde

De Broekhuizerlaan maakt onderdeel uit van het rijksbeschermd complex historische buitenplaats Broekhuizen. De laan is een restant van de kaarsrechte 17de eeuwse zichtas van de Darthuizerpoort naar Wijk bij Duurstede. In 1794 liet de toenmalige eigenaar, Mr. C.J. van Nellesteyn het oude huis afbreken en een nieuw huis bouwen. Het park werd toen ook volgens de heersende mode verlandschappelijkt. De tweede Kromme Laan is toen aangelegd. De exacte datering van de aanplant van de Broekhuizerlaan is niet bekend, aangezien het gehele archief tijdens de grote brand van 1906 verloren is gegaan. Aangezien sinds de aanleg van het landschapspark in 1820 vrijwel geen wijzigingen aan het park zijn aangebracht is het te veronderstellen dat ergens tussen 1794 en 1820 de Broekhuizerlaan zijn statige en monumentale karakter heeft gekregen door de aanplant van de rijen beuken. De Broekhuizerlaan gaf door haar indrukwekkende maat en lengte uiting aan het prestige en de macht van de voormalige eigenaren. De laan is daarmee beeldbepalend voor park Broekhuizen en haar omgeving. Het plantpatroon dat is toegepast verloopt van drie rijen aan weerszijden, naar twee rijen, waardoor een perspectief effect wordt gecreëerd, waardoor de laan nog langer en statiger lijkt. De bomen staan in ritmische maatvoering van een vierkantverband met een historische onderlinge afstand van twee Rijnlandse roeden (7,5 m). De bomenrijen staan 7 m uit elkaar

Plannen voor herstel

De eerste plannen voor het laanherstel dateren uit 2016. De eigenaren wensen de laan te herstellen vanwege de afnemende technische staat van de bomen en de toenemende uitval, het veiligheidsrisico wat dit met zich meebrengt en vanwege het feit dat zij graag aan de nieuwe generatie eigenaren een gezonde en fraaie bomenlaan willen overdragen.

Om het karakter van een uniforme laan te kunnen behouden werd aanvankelijk voorgesteld de gehele laan (alle delen) in één keer te kappen en opnieuw aan te planten. De aanvankelijke plannen gingen uit van de kap van ongeveer 680 bomen in één keer.

Aangezien het een ingrijpende wijziging van een rijksmonument betreft is er in de afgelopen jaren veel en uitvoerig overleg gevoerd tussen de gemeente en de adviserende instanties (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Provincie Utrecht en MooiSticht). Op kosten van de Provincie Utrecht is door het bureau Debie en Verkuijl in november 2017 een 'Cultuurhistorische quickscan Lanenstelsel Broekhuizen, Leersum' uitgevoerd om meer inzicht te kunnen verkrijgen in de cultuurhistorische waarde van de laan. Door de gemeente Utrechtse Heuvelrug is aanvullend onderzoek laten doen naar de technische staat van de bomen en de toekomstverwachting van de laan (Jellema 2017). Hieruit bleek dat 15% van de bomen in slechte staat verkeert. Vanuit de Bosgroep (aanvrager) is aangegeven dat gebleken is dat het moeilijk is om door middel van een VTA precies vast te stellen hoeveel bomen nu slecht zijn. In de afgelopen jaren bleken ook gezond geachte bomen onverwacht te sneuvelen. Tevens is het moeilijk te voorspellen hoe lang de bomenlaan nog te handhaven is, vanwege het domino-effect bij beuken in laanbeplanting als er een boom uitvalt.

Naar aanleiding van alle overleggen is het plan aangepast (voorstel Bosgroep 8-6-2020). Er wordt nu een gefaseerde kap voorgesteld, aangezien hiermee ook wordt ingegaan op de belangen vanuit de Wet Natuurbescherming.

Advies

Wij hebben begrip voor de wensen van de eigenaren en voor de veiligheidsrisico's die op dit moment spelen. De discussie heeft zich gericht op de vraag of de cultuurhistorische waarde zit in de aanleg en de uniformiteit van de laan of ook in de bomen zelf. Het rooien en opnieuw inplanten van de huidige laan betekent echter een wijziging van het huidige monumentale beeld en een verlies aan historisch materiaal. Het steeds verder in verval raken van de laan door uitval van bomen betekent echter ook een aantasting van het statige beeld. Door de laan in drie fasen te wijzigen (met 6 jaar tussenpozen) wordt de verandering uitgespreid in de tijd en blijven voorlopig delen behouden.

Een ander punt van discussie was het wel of niet terugplanten van de nieuwe bomen in de oude plantgaten. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is steeds aangegeven dat het oorspronkelijke planritme en de locatie van de bomen onderdeel uitmaakt van de historische waarde. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek van Debie en Verkuijl. Het argument van de Bosgroep om te kiezen voor het terugplanten tussen de huidige plantgaten is dat de nieuwe bomen niet bestand zijn tegen de zwammen en schimmels die zich in de wortelstelsel van de oude bomen bevinden. Een ander argument is dat bij het terugplanten in de bestaande plantgaten de bestaande wortels geheel uitgefreesd dienen te worden, waardoor mogelijk archeologische waarden kunnen worden geschaad. Aangezien wij begrip hebben voor de wens om tot een levensvatbare nieuwe aanplant te komen is meegedacht in het aanpassen van de plantlocaties. Een belangrijke reden om hier toch mee te gaan met de wensen is dat bij de Broekhuizerlaan zich geen (dwarse) aansluitingen voordoen die beïnvloed zullen worden door de gewijzigde locatie van de bomen. Er zal door de gewijzigde locaties van de bomen geen aantasting plaatsvinden naar de bestaande historische structuren toe. In de huidige plannen zal het historische ritme en de maatvoering worden teruggebracht. Slechts bij één enkel inrijpad zal de plantafstand niet geheel gehandhaafd kunnen worden.

Belangrijk positief punt in de nieuwe plannen is dat het historische plantpatroon en de perspectivische werking van de laan zullen worden versterkt doordat de ondertussen verdwenen middelste bomenrij aan de zuidzijde zal worden teruggebracht. Wij kunnen uiteindelijk instemmen met het wijzigen van de huidige locatie van de bomen en het terugplanten van de nieuwe bomen tussen de huidige plantgaten, aangezien met het terugplanten van de verdwenen middelste rij er ook een belangrijke meerwaarde wordt gerealiseerd.

In de laatste plannen wordt voorgesteld om de huidige beuken te vervangen door winterlinden. Als argument wordt aangevoerd dat deze bomen beter bestand zijn tegen de klimaatverandering dan beuken. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het herstel van de laan met dezelfde boomsoort een essentiële voorwaarde. De beukenlaan heeft hier een duidelijke historische waarde vanwege de keuze bij de aanleg destijds. Deze beukenlaan is door zijn breedte en lengte een zeer markante representant van het modebeeld in de park- en

tuinaanleg van de achttiende, begin negentiende eeuw. Het karakter van een beukenlaan verschilt ook wezenlijk van dat van een lindenlaan, waardoor het beeldbepalende aspect van de laan zal worden aangetast bij de keuze voor een andere boomsoort. Tevens is uit informatie van deskundigen gebleken dat de problematiek van de klimaatverandering zich vooral voordoet bij oude beuken, aangezien die hun wortelstelsel gevormd hebben in de afgelopen eeuwen en niet in staat zijn om dat nog voldoende aan te passen. Jonge beuken daarentegen zullen met hun wortelstelsel direct kunnen inspelen op de huidige klimaatomstandigheden.

Wij kunnen dan ook begrip opbrengen voor het nu voorliggende plan van fase 1 tot het rooien en herplanten van de Broekhuizerlaan en voor de keuze om niet in de bestaande plantgaten terug te gaan planten. Hierboven hebben wij onderbouwd waarom wij van mening zijn dat hiermee de cultuurhistorische waarden niet onevenredig zullen worden geschaad. Wij adviseren echter negatief over de keuze voor het wijzigen van de boomsoort. Het terugplanten van beuken, zoals nu ook aanwezig, is een duidelijke voorwaarde voor onze reactie op het voorstel van het rooien en de herplant, aangezien de bestaande boomsoort onderdeel vormt van de cultuurhistorische waarde en tevens van waarde is als beeldbepalend element voor de gehele omgeving.

Met vriendelijke groet,

Wietske Dubelaar-Schippers,

Senior beleidsmedewerker ruimtelijk erfgoed
Domein Leefomgeving
Provincie Utrecht